

Saksframlegg

Ark.: A10 &60

Lnr.: 1232/22

Arkivsaksnr.: 22/121-2

Saksbehandler: Ingrid Bøe

VURDERING AV MODELL FOR BARNEHAGEOPPTAK

Vedlegg:

Andre saksdokumenter (ikke utsendt):

SAMMENDRAG:

Denne saken svarer opp kommunestyrets bestilling av 16.12.2021 i sak 93/21. Kommunedirektøren tilrår ikke at reiseavstand til barnehagen etableres som et kriterium ved barnehageopptak.

SAKSOPPLYSNINGER:

Kommunestyret fattet 16.12.2021 følgende vedtak i sak 93/21, vedtakspunkt 20:
«Kommunestyret ber om en vurdering av modell for barnehageopptak som sikrer at de med lengst reiseavstand til barnehagen får plass i nærbarnehagen»

Relevante bestemmelser i barnehageloven

Barnehageopptaket i kommunen reguleres i barnehageloven §16 Rett til plass i barnehage, §17 samordnet opptaksprosess i kommunen og § 18 prioritet ved opptak.

Barnehageloven §16 sier at barn som fyller ett år senest innen utgangen av august det året det søker barnehageplass, etter søknad har rett til å få plass i barnehage. Barn som fyller ett år i september, oktober eller november det året det søkes barnehageplass, har etter søknad rett til å få plass i barnehage innen utgangen av den måneden barnet fyller ett år. Barn har rett til plass i den kommunen der det er bosatt.

Barnehageloven §17, samordnet opptak: alle godkjente barnehager i kommunen skal samarbeide om opptak av barn. Kommunen skal legge til rette for samordnet opptaksprosess, der det tas hensyn til barnehagenes mangfold og egenart. Brukernes ønsker og behov skal tillegges stor vekt ved selve opptaket. Ved samordnet opptaksprosess skal likebehandling av barn og likebehandling av kommunale og private barnehager sikres.

Kommunen har felles administrasjonssystem og felles foresatte-portal. Dette sikrer at styrerne i alle barnehagene har oversikt over sine søkere til enhver tid. Foresatte kan søke inntil 5 barnehager i prioritert rekkefølge.

Barnehageloven §18 gir føringer for prioritering av barn med nedsatt funksjonsevne og barn som det er fattet vedtak om etter barnevernsloven §4-12 og 4-4 annet og fjerde ledd.

Barnehageloven §8 gir føringer om at alle barnehager skal ha vedtekter som skal gi opplysninger som er av betydning for foreldrenes forhold i barnehage; eierforhold, formål jf §1 og 1a, opptakskriterier, antall medlemmer i samarbeidsutvalg og barnehagens åpningstid. De kommunale barnehagene har felles vedtekter som ble vedtatt i kommunestyret 20.04.2014.

Barnehageopptak i Gausdal kommune

Ut over de lovbestemte opptaksreglene, har Gausdal kommune følgende lokale kriterier for opptak:

- 3.1 Barn som søker overflytting til en annen barnehage
- 3.2 Barn som ønsker å utvide plassen i den barnehagen de går i
- 3.3 5-åringer fortrinnsvis i den barnehagen som ligger nærmest den skolen barnet skal gå på
- 3.4 Barn med enslig forsørger
- 3.5 Barn med minoritetsspråklig foresatte som har rett og plikt til introduksjonsprogram
- 3.6 Barn som har søsken i den barnehagen det søkes plass i
- 3.7 Når barn som ellers står likt, tas barna opp etter fødselsdato

De private og kommunale barnehagene samarbeider og har felles rutiner for opptak. Det er felles møtepunkter ved forberedelse til opptaket og under selve opptaket. Ved søknad oppgir de foresatte hvilke barnehager de ønsker plass i, i prioritert rekkefølge. Kommunen forholder seg til foreldrenes prioriteringer, slik barnehageloven gir føringer for. Opptaket gjøres med utgangspunkt i foreldrenes ønsker og prioriteringer.

Barnehageopptaket i 2021

Rett før opptaket i 2021 fikk kommunen beskjed om at Øvre Svatsum barnehage skulle legges ned fra 31.07. Barna som hadde plass i Øvre Svatsum barnehage søkte i den forbindelse om overflytting til Forset barnehage. Samtidig var det i 2020 født 4 barn bosatt i Svatsum og 10 barn i Forset. De fleste av disse søkte Forset som 1. valg. Dette var en ekstraordinær situasjon og Forset hadde ikke kapasitet til å tilby alle plass. De barna som ikke fikk sitt første valg innfridd ble tildelt plasser etter foreldrenes øvrige prioriteringer. Dette medførte at mange av de aktuelle barna fikk plass i Fjerdum barnehage.

Fremtidig kapasitet i Forset barnehage

Barnetallsutvikling fordelt på kretser:

	Svatsum	Forset	Østre	Follebu	totalt
2019	1	11	16	8	36
2020	4	10	14	13	41
2021	0	19	17	10	46

2022: En foreløpig oversikt viser 23 gravide i kommunen totalt.

(Tall innhentet fra helsestasjonen i Gausdal per 19.01.22)

I henhold til kommunens vedtekter kan de som allerede har en plass, men ønsker å bytte barnehage, søke om overflytting innen 31.1. Disse vil få plass før nye barn tas inn i forbindelse med det ordinære barnehageopptaket. Kapasiteten i Forset barnehage er per nå slik at alle som har plass i en annen barnehage, og som ønsker et tilbud i Forset, vil kunne få det fra 01.08.22. Dette inkluderer alle barn bosatt i Svatum som ikke fikk oppfylt sitt førstevalg om plass i Forset barnehage i 2021.

Som tabellen over viser, er det i 2021 født 19 barn i Forset og ingen i Svatum. Dersom Forset barnehage er førstevalg for alle disse, vil ikke barnehagen ha kapasitet til å tilby plass til alle. På det nåværende tidspunkt er det imidlertid usikkert hvor mange av de foresatte som ønsker plass til sine barn fra neste barnehageår, og i hvilken barnehage. Dette vil kommunen få en oversikt over ved hovedopptaket med søknadsfrist 01.03. Om ikke alle får oppfylt Forset som sitt førstevalg, vil kommunen ha god kapasitet til å tilby plass i andre barnehager i kommunen, i tråd med de foresattes øvrige prioriteringer. Disse barna vil i så tilfelle blir prioritert for overflytting før det ordinære barnehageopptaket i 2023.

VURDERING:

Barnehageopptaket skjer i tråd med barnehagelovens bestemmelser og de kommunale og private opptakskriteriene, samt med utgangspunkt i foreldrenes ønsker og prioriteringer. Foreldrene har ulike preferanser når de velger hvilken barnehage de ønsker plass i og kommunen må forholde seg til dette ved opptaket. I FNs barnekonvensjon artikkel 3, første ledd står det «ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsordninger, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.» Når de foresatte søker plass i en eller flere konkrete barnehager, så legger kommunen til grunn at det er det utfra hva de mener er barnets beste, i tråd med barnekonvensjonen.

Ved barnehageopptaket 2021 var det en ekstraordinær situasjon som følge av at barnehagen i Øvre Svatum ble nedlagt og alle barn som hadde plass der søkte plass i Forset barnehage for barnehageåret 2021/22. Alle disse fikk plass. Som følge av manglende kapasitet, fikk imidlertid noen nye søkere med Forset som førstevalg tilbud om plass i andre

barnehager ut fra de foresattes prioritering, og følgelig lengere reisevei til og fra barnehagen. Kommunedirektøren oppfatter at dette i hovedsak er bakgrunnen for kommunestyrets vedtak. Barn som ikke får plass i barnehagen som er de foresattes førstevalg ved det ordinære barnehageopptaket, har imidlertid mulighet for å søke seg over til ønsket barnehage i løpet av barnehageåret. Disse barna vil etter de kommunale opptakskriteriene, punkt 3.1, ha første prioritet ved nytt opptak. De private barnehagene har samme opptakskriterium.

Konkret for barn bosatt i Svatsum og/eller Forset som ved forrige opptak fikk plass i barnehagen som var deres andre- eller tredjevalg, betyr det at de som ønsker å bytte til Forset barnehage vil få tilbud om det fra 1.8.2022. De aktuelle barna vil da få plass i den barnehagen som ligger nærest bosted, om de ønsker det.

Det kan imidlertid bli kapasitetsutfordringer i Forset barnehage for barnekullet født i 2021. Dersom alle barn bosatt i nærliggende områder i dette årskullet skal kunne få plass i denne barnehagen, må kapasiteten økes. Dette kan gjøres ved utbygging eller leie av lokaler som vil medføre økonomiske konsekvenser, og må i tilfelle utredes nærmere. Bli kapasiteten i Forset utvidet vil det få ringvirkninger i andre barnehager, som da må redusere antall plasser. Det er imidlertid ikke sikkert at alle de foresatte som bor i dette området fortrinnsvis ønsker plass i denne barnehagen, da valget kan avhenge av andre faktorer, eksempelvis hvor man arbeider. Det er usikkert hvor lenge det eventuelt vil være behov for en økning i kapasitet i Forset for at alle barn i nærområdet skal få plass der i fremtiden.

Som nevnt, har foresatte ulike preferanser ved valg av barnehage, og reisevei er ikke nødvendigvis utslagsgivende for deres førstevalg. En modell for opptak der kommunen automatisk tildeler plass etter bosted, vil kunne stride mot prinsippene i barnehageloven, der det slås fast at kommunen skal ta hensyn til de foresattes ønsker. Dersom reisevei skal kunne vektlegges, må dette eventuelt være som følge av de foresattes prioriteringer i søknaden.

Dersom lang reiseavstand skal etableres som et kriterium ved barnehageopptak, må dette gjøres på en måte som medfører at saksbehandlingen blir objektiv og saklig, samt at prinsippet om likebehandling oppfylles. Det er lang reiseavstand til nærmeste barnehage flere steder i kommunen. Dersom kommunestyret ønsker å legge en slik faktor til grunn for fremtidig tildeling av plass, må det tas stilling til om reisevei skal være et kriterium uavhengig av bosted, eventuelt hvilke kretser/deler av kommunen dette skal gjelde for.

Ved en slik endring av de lokale vedtektene, må kommunen kontrollere og vurdere den enkelte søknad med hensyn til reiseavstand, fra folkeregistrert adresse til barnehagen. Dette vil medføre økt grad av kontrollarbeid og byråkrati, før opptaket kan gjøres. Som følge av kapasitetsutfordringer i Forset barnehage, er det heller ikke gitt at en slik løsning vil garantere alle barn plass i den nærmeste barnehagen. Kommunen må i så tilfelle uansett tildele noen plass i en annen barnehage enn den som ligger nærmest bostedet og som er de foresattes førstevalg. Det må da vurderes hvor høyt dette kriteriet skal vektles i forhold til de

eksisterende kriteriene. En slik vurdering må gjøres på faglig grunnlag og med alle barns beste i fokus.

Kommunen har inneværende år hatt så mange ledige barnehageplasser at barn som ikke har lovbestemt rett til plass også har fått tilbud. Dette gjelder de som ønsket plass fra 01.01.22 og utover våren. Dette indikerer at kommunen samlet sett har god barnehagekapasitet. Hvor det er størst behov for plasser varierer fra år til år, og fra periode til periode. Det er utfordrende for kommunen å ha tilstrekkelig antall plasser der det er størst søkning til enhver tid. Dette vil til dels avhenge av tilflytting og boligbygging. Da de første feltene i Heggen i Follebu ble utbygd, ble det så stor etterspørsel etter plasser i Follebu at noen barn fikk plass ved Segalstad Bru en periode. Nå er det nye feltet i Heggen under utbygging, noe som potensielt kan medføre et større behov for plasser i Follebu enn det er per i dag. Kommunens oppgave er å innfri lovbestemt rett til plass, og dette ivaretar kommunen.

Etter en samlet vurdering av hvilke utfordringer etableringen av et slikt kriterium kan løse, samt hvilke det eventuelt kan skape, anbefaler kommunedirektøren at gjeldende lokale opptakskriterier videreføres i sin nåværende form.

Konklusjon:

Barnehageopptaket blir per nå gjort i henhold til barnehageloven og de kommunale opptakskriteriene. Lokale opptakskriterier må være objektive, slik at kommunen sikrer forutsigbarhet og likebehandling. Selv om reiseavstand i seg selv kan være et objektivt kriterium, vil det komme i konflikt med barnehagelovens bestemmelse om at kommunen skal legge vekt på de foresattes ønsker. Ikke alle foresatte vektlegger nærheten til hjemmet når de søker plass. Det tilrådes derfor ikke at det etableres en modell der barnet automatisk tildeles plass i barnehagen som er nærmest hjemmet.

Videre vil det være utfordrende å til enhver tid tilpasse kapasiteten i den enkelte barnehage til søkerens ønsker for det enkelte barnehageår. Siden barnetallet varierer fra år til år i de ulike kretsene, vil det være utfordrende for kommunen å innfri alle foresattes førstevalg ved barnehageopptak.

Hvis reiseavstand skal inkluderes som ett av flere tildelingskriterier, må det besluttes hvordan dette skal vektes i forhold til de øvrige kriteriene. En slik løsning vil også utfordre oss i de tilfellene der det ikke er kapasitet i den enkelte barnehage til at alle innenfor et geografisk område som har barnehagen som førstevalg kan tilbys plass. Det må da uansett skje en utvelgelse mellom barna, der noen får sitt førstevalg og noen sitt andre- og eventuelt tredjevalg oppfylt. Ettersom en slik modell ikke nødvendigvis vil løse problemstillingene som er brakt på banen, samtidig som den skaper nye utfordringer, tilråder kommunedirektøren heller ikke at reiseavstand inkluderes som et tilleggskriterium i forbindelse med barnehageopptaket.

Hvis kommunestyret allikevel ønsker en videre utredning av problemstillingen knyttet til reisevei til barnehagen, må dette gjøres i sammenheng med en helhetlig vurdering av vedtektene for barnehagene, slik at en sikrer objektive, saklige og forutsigbare opptakskriterier ikke er i strid med barnehageloven. En slik utredning vil kunne bli forelagt kommunestyret i forkant av barnehageopptaket i 2023.

Kommunedirektøren foreslår at det gjøres følgende

vedtak:

Reiseavstand til barnehagen etableres ikke som et kriterium ved barnehageopptak i Gausdal kommune.

Formannskapet behandlet saken, saksnr. 13/22 den 16.02.2022.

Behandling:

Enstemmig tiltrådt.

Innstilling:

Reiseavstand til barnehagen etableres ikke som et kriterium ved barnehageopptak i Gausdal kommune.